

לקוטי תורה • פרשת בהעלותך • מאמר 4

זוה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרח

”זוה מעשה המנורה: מקשה זהב, עד ירכה, עד פרח”

כל יהודי, מהצדיק הגדול ביותר ועד למי שהטוב שבו מעורב ברע, שייך למנורה האחת של כנסת ישראל. הוא נעשה ”מקשה זהב” בכך שהוא שובר את מדותיו הטבעיות, מגיע ליראה מתוך התכונות כתפילה ועוזב את ”מצרים” של תאוותיו בעזרת ה'; והירך והפרחים נעשים מנורה אחת כאשר כל אדם רואה את עצמו כירך ואת חברו כפרח, ואז אהרן יכול להעלות את כל שבעת הנרות.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ”ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/behaaloscha/4

הנקודה

כל יהודי, מהצדיק הגדול ביותר ועד למי שהטוב שבו מעורב ברע, שייך למנורה האחת של כנסת ישראל. הוא נעשה "מקשה זהב" בכך שהוא שובר את מדותיו הטבעיות, מגיע ליראה מתוך התבוננות בתפילה ועוזב את "מצרים" של תאוותיו בעזרת ה'; והירך והפרחים נעשים מנורה אחת כאשר כל אדם רואה את עצמו כירך ואת חברו כפרח, ואז אהרן יכול להעלות את כל שבעת הנרות.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המנורה היא כנסת ישראל: הדיבור האלוקי המחיה את העולמות, הכולל כל נשמה, אפילו "זרובבלי" — אדם שהטוב והרע מעורבים בו. הפסוק מלמד אותו כיצד להיות למנורה. "מקשה": כשם שהפטיש מוריד את הזהב העליון ומעלה את הזהב התחתון, כך עליו לשבור את מדותיו עד שהן מאבדות את צורתן הקודמת. "זהב": נוסף על האהבה המסותרת, הכסף, שיש לכל יהודי, עליו להגיע ליראה מתוך התבוננות בגדולת ה' בתפילה שתיקנו אנשי כנסת הגדולה; זהו "רפידתו זהב", שאליה מגיעים באמצעות אחד משבעת הענפים, שורשי כל הנשמות. "עד ירכה, עד פרחה": היהודי הפשוט ביותר והצדיק הגדול ביותר הם מנורה אחת כאשר הזהב טהור, ואדם סר מרע כשהוא מבין מדי בוקר שהעולם והוא עצמו נבראים מחדש. אין אדם שאינו יכול להיגאל מ"מצרים" של התאוה, כי ה' יורד עמו ומעלה אותו, והתפילה עם הוידוי עושה אותו לזהב טהור. המפתח הוא אחדות: כל אחד צריך לראות את עצמו כירך ואת חברו כפרח; אז אהרן מדליק את כל שבעת הנרות.

מבנה

1	המנורה והאדם שהטוב והרע מעורבים בו	11
המנורה היא כנסת ישראל, הדיבור האלוקי המחיה את העולמות ומכנס את האור המקיף אותם; היא כוללת אפילו את "זרובבלי", שהטוב שבו מעורב ברע. היותה "מקשה" מלמדת אותו לשבור את מדותיו, כפי שהפטיש מעצב מחדש את הזהב.		
2	זהב: מאהבה מסותרת ליראה	3-21
כסף הוא האהבה המסותרת המצויה בכל יהודי; זהב הוא יראה, הדורשת התבוננות בגדולת ה'. לשם כך תיקנו אנשי כנסת הגדולה את התפילות ואת השבחים שבהן, בתקופה שבה הדעת נעשתה קטנה מכפי שהייתה בימי בית ראשון.		
3	רפידתו זהב ושבעת הענפים	5-41
סידור שבחי ה' בתפילה, בדומה לעריכת מיטה, מעניק לכל נברא את מקומו בהכרה בגדולתו. שבעת סוגי השכל מובילים לשבעת ענפי המנורה, שבע המדות המרכיבות את שבעים שורשי הנשמות; באמצעות אחד מהם מגיע כל אדם ליראה ולאהבה כרשפי אש.		
4	הירך והפרחים: זהב טהור	7-61
הצדיקים, שתורתם ותפילתם עולות למעלה בכוח היראה והאהבה, הם הפרחים; וגם הירך היא המנורה כאשר היא זהב טהור, בלי סיגים. אדם סר מרע כאשר הוא מאמין מדי בוקר שהעולם והוא עצמו נבראים מחדש; מי שמרגיש שאינו מסוגל לעזוב את תאוותיו נמצא ב"מצרים" של הנפש.		

נפילתו של יהודי לתאווה באה מה', והוא נשאר "כולו זרע אמת"; ה' יורד עמו ומעלה גם את הירידה. השכל המצרי המשרת את האדם עצמו "נהרג", שכל ישראל פונה לאלוקות בתפילה, והווידי היומי עושה אותו למנורה אחת של זהב טהור, בתנאי שהוא באחדות עם אחרים.

כיוון שהטוב והרע עוברים בין הנשמות, כל אדם צריך לייחס לעצמו את החסרון ולראות את חברו כפרח. אז הירק והפרחים הם אחד, ואהרן, המרובה בחסד, מדליק באהבה את כל שבעת הנרות: "בהעלותך את הנרות".

ירכה ופרחה ירכה ופרחה
החלקים הנמוכים והגבוהים ביותר של המנורה: היהודים הפשוטים ביותר והצדיקים הגדולים, כולם מנורה אחת כשהזהב טהור.

מצרים של הנפש מצרים
"ערוות הארץ": שכל הדבוק בתאוותיו ומוקף ברע, ואדם אינו יכול לצאת ממנו אלא ברצון ה'.

שורק וסגול שורק וסגול
שתי תנועות: "שורק", "גפן משורק", נקרא כרמז לשורק העקום של אדם שנפל, שעדיין יכול להיעשות "סגול", "סגולה" — אוצרו של ה'.

כנסת ישראל כנסת ישראל
קדושת כל נשמות ישראל יחד, שהמנורה מסמלת; היא כוללת כל נשמה, מהצדיק הגדול ביותר ועד למי שראוי פחות מכולם.

מעשה מקשה מקשה
המנורה הוקשתה מגוש זהב אחד: הזהב העליון נדחק כלפי מטה והתחתון כלפי מעלה; כך אדם שובר את מדותיו עד שהן מאבדות את צורתן הקודמת.

כסף וזהב כסף וזהב
כסף, מלשון כיסופים, הוא האהבה המסותרת שיש לכל יהודי; זהב הוא יראה, המושגת מתוך התבוננות בגדולת ה' בתפילה.

רפידתו זהב רפידתו זהב
מתוך שיר השירים: משטח הזהב שעל מיטת המלך, המתפרש כיראה המושגת באמצעות שבחי התפילה הסדורים, שהתפילה נקראת בזוהר מיטה.

המנורה והאדם שהטוב והרע מעורבים בו

1 וזה מעשה¹ המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרחיה. הנה מנורה נקראת כנס"י [כנסת ישראל] שהיא קדושת

כלל נש"י [נשמות ישראל] כמבואר במנורת זכר"י [זכריה] הלא ידעת מה המה וגוי

"וזה מלאכת המנורה: מקשה זהב, עד בסיסה ועד פרחיה". המנורה נקראת כנסת ישראל, והיא קדושת נשמות ישראל בכללותה, כפי שמוסבר לגבי מנורת זכריה: "הלא ידעת מה המה" וגוי.

המאמר פותח בפסוק המתאר את עשיית המנורה: היא הוקשתה מזהב, מבסיסה ועד פרחיה (במדבר ח, ד). תחילה מסביר אדמו"ר הזקן מה מסמלת המנורה: את כנסת ישראל, את קדושת כל נשמות ישראל יחד, כפי שמראה חזון המנורה מזהב של זכריה, שבו שואל המלאך את הנביא אם הוא יודע מה הם חלקיה.

ויען כו' זה דבר² ה' המנורה היא דבר ה' הוא אשר בדבר ה' שמים נעשו³ המחיה כל העולמות

"ויען" וגוי: "זה דבר הוי". המנורה היא "דבר הוי", אותו דבר שעליו נאמר: "בדבר הוי שמים נעשו", והוא המחיה את כל העולמות.

תשובת המלאך, "זה דבר הוי", מתפרשת כהגדרה: המנורה היא הדיבור האלוקי. זהו אותו דיבור שבאמצעותו, כפי שנאמר בתהילים, נעשו השמים, והוא המקיים את כל העולמות.

שהיא כנס"י [כנסת ישראל] על שם שמכנסת בתוכה בחי' אלהות הנקי ישראל סובב כל עלמין כמ"ש ויקרא לו אל אלהי ישראל⁴

היא נקראת כנסת ישראל משום שהיא מכנסת בתוכה את בחינת האלוקות הנקראת "ישראל" — סובב כל עלמין, כפי שנאמר: "ויקרא לו אל אלקי ישראל".

הדיבור האלוקי נקרא כנסת ישראל מפני שהוא מכנס בתוכו בחינה נעלית יותר של אלוקות, הנקראת גם "ישראל": סובב כל עלמין, אור שמקיף את כל העולמות ונעלה ממה שעולם יחיד מסוגל להכיל. הפסוק שבו קרא יעקב למזבח שלו "אל, אלקי ישראל" מובא כדי להראות ש"ישראל" הוא שם של בחינה באלוקות.

והיא כוללת כל הנשמות מגדולי הצדיקים ועד פחותי ערך וע"כ כתיב אל זרובבל אדם המבולבל טוב עם רע זרע אדם זרע בהמה⁵ שמשים עצמו כבהמה שמהלך אחר שיחה נאה,

והיא כוללת את כל הנשמות, מגדולי הצדיקים ועד הפחותים בערכם. לכן נאמר "אל זרובבל": אדם מבולבל, שמעורבים בו טוב ורע, "זרע אדם זרע בהמה" — מי שמשים את עצמו כבהמה, בכך שהוא נמשך אחר שיחה נאה.

מכיוון שהמנורה כוללת כל נשמה, מגדולי הצדיקים ועד הפחותים בערכם, דברי המלאך מופנים "אל זרובבל". אדמו"ר הזקן דורש את השם כמתאר אדם מבולבל, שמעורבים בו טוב ורע: בלשון ירמיהו, "זרע אדם זרע בהמה" — מי שמשים את עצמו כבהמה בכך שהוא נמשך אחר שיחה נאה.

ועל זה אמר הכתוב וזה מעשה המנורה מי שרוצה לצאת מבחי רע ולעשות עצמו מנורה יעשה כסדר הזה מקשה שמתחלה היה ככר עגול ופרש"י [ופירש רש"י / ופירוש רש"י] עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וכו' לפשט אבריה⁶ וע"י

ועל כך נאמר בפסוק: "וזה מלאכת המנורה": מי שרוצה לצאת מבחינת הרע ולעשות את עצמו למנורה, עליו לפעול בסדר הזה. "מקשה": בתחילה היא הייתה כיכר עגולה, ורש"י מסביר: "גוש של כיכר זהב הייתה, והיה מכה בה בקורנס" וגו', "כדי לפשוט את איבריה". ועל ידי

"וזה מלאכת המנורה" נעשה כאן להוראה עבור אדם כזה: מי שרוצה להתרחק מן הרע ולעשות את עצמו למנורה צריך ללכת לפי סדר עשיית המנורה. תחילה היא הייתה "מקשה": רש"י מסביר שהיא התחילה כגוש זהב אחד, במשקל כיכר, והיכו בו בקורנס עד שנמשכו ממנו ענפיה ושאר חלקיה, ולא חיברו חלקים נפרדים זה לזה.

הכאת הקורנס יורד זהב עליון למטה ותחתון עולה למעלה עד שנתערב כל הזהב ומתבטל מצורתה הראשון, כן יעשה האדם בעצמו לשבר המדות שיתבטלו מצורתם כמאמר בטל רצונך מפני רצונו⁷ ומה שלמעלה יהיה למטה ויתערב וד"ל [ודי למבין].^{8,9}

מכות הקורנס יורד הזהב העליון למטה והזהב התחתון עולה למעלה, עד שכל הזהב מתערב ומאבד את צורתו המקורית. כך צריך האדם לעשות בעצמו: לשבור את המדות, עד שיאבדו את צורתן, כמאמר: "בטל רצונך מפני רצונו"; ומה שלמעלה יהיה למטה, והכול יתערב. וד"ל.

מכות הקורנס מורידות את הזהב שמלמעלה כלפי מטה ומעלות את הזהב שמתחת כלפי מעלה, עד שכל הגוש מתערב וצורתו הראשונה נעלמת. כך צריך האדם לעשות עם מדותיו: לשבור אותן עד שיאבדו את צורתן הקודמת, כפי שאומרת המשנה: "בטל רצונך מפני רצונו", וכך מה שהיה העליון ביותר באדם יורד למטה והכול מתערב מחדש.

קטע 2 • 21-3

זהב: מאהבה מסותרת ליראה

2 ואח"י [ואחר זה] אמר הכתוב זהב. יבוא לבחינת זהב שהוא יראה כי כסף הוא אהבה מלשון נכספה¹⁰ שכוסף לדבק בשרשו לאור באור החיים¹¹ וזהו נק' אהבה מסותרת שיש תמיד בלב כל איש ישראל כמ"ש במ"א.

לאחר מכן נאמר בפסוק "זהב": עליו להגיע לבחינת זהב, שהיא יראה. כסף הוא אהבה, מלשון "נכספה" — שהנפש נכספת להידבק בשורשה, "להאיר באור החיים". אהבה זו נקראת אהבה מסותרת, המצויה תמיד בלבו של כל יהודי, כפי שמבואר במקום אחר.

אחרי "מקשה" נאמר בפסוק "זהב" — השלב הבא: להגיע ליראה ה', שזהב מסמל. כסף מסמל אהבה, שכן המילה קשורה ל"נכספה": הנפש נכספת להידבק במקורה, ב"אור החיים". זוהי האהבה המסותרת, המצויה תמיד בלבו של כל יהודי, כפי שמבואר במאמרים אחרים.

3 וזהב נקי יראה מצפון זהב יאתה¹² ולזה צריך התבוננות בגדולת א"ס ב"ה איך הוא ממלא כל עלמין וכולא

וזהב נקרא יראה: "מצפון זהב יאתה". לשם כך נחוצה התבוננות בגדולתו של אין סוף, ברוך הוא: כיצד הוא ממלא כל עלמין, והכול

זהב מסמל יראה, כפי שנאמר באיוב: "מצפון זהב יאתה"; הפסוק ממשיך: "על אלוה נורא הוד", וקושר כך בין הזהב ליראה. כדי להגיע ליראה זו יש להתבונן בגדולתו של אין סוף: כיצד הוא ממלא כל עולם.

קמיה כלא חשיב¹³ יירא ויתבושש מגדולת א"ס ב"ה, וע"כ תקנו לנו אנשי כנסת הגדולה התפלה עם פסוקי דזמרה ומדאורייתא אין צריך כ"א ק"ש [קריאת שמע] ומעט תפלה,

נחשב לפניו כאין. [אז] יעמוד ביראה ויתבייש לנוכח גדולתו של אין סוף, ברוך הוא. לכן תיקנו לנו אנשי כנסת הגדולה את התפילה, עם פסוקי דזמרה, ואילו מדין תורה אין צורך אלא בקריאת שמע ובמעט תפילה,

הצד השני של ההתבוננות הוא שהכול נחשב לפניו כאין, כפי שאומר הוזהר; שני הצדדים יחד מביאים את האדם ליראה ולתחושת בושה לנוכח גדולתו של ה'. משום כך תיקנו אנשי כנסת הגדולה את התפילה הקבועה, עם פסוקי דזמרה, אף שמדין תורה נדרשים רק קריאת שמע ותפילה קצרה.

כמו במקדש ראשון שלא היו מתפללין לפי שהיה שכלם בהיר בשחקים¹⁴ כל היום לראות ולהבין פלאות א"ס ב"ה.

כמו בזמן בית ראשון, שבו לא התפללו, מפני ששכלם היה "בהיר בשחקים" כל היום, לראות ולהבין את נפלאותיו של אין סוף, ברוך הוא.

בזמן בית ראשון לא נזקקו לסדר תפילה זה: שכלם היה צלול ומאיר, "בהיר בשחקים", כך שבמשך כל היום ראו והבינו את נפלאותיו של אין סוף.

אבל אנשי כנסת הגדולה בתחלת בית שני ראו שנתמעט השכליים ונתקרבו הלבבות אל החומר לראות הגשם לבד ע"כ תקנו להם התפלה וברכותיה שכולה ספורי שבחי אלהים פעמים הרבה שיגיע למדת יראה.

אבל אנשי כנסת הגדולה, בתחילת בית שני, ראו שהשכלים נתמעטו ושהלבבות התקרבו אל החומר, לראות רק את הגשמי. לכן תיקנו להם את התפילה וברכותיה, שכולן מספרות שוב ושוב בשבחי ה', כדי שיגיעו למידת היראה.

בתחילת תקופת בית שני ראו אנשי כנסת הגדולה שהשכלים נחלשו והלבבות התקרבו אל החומר, ורואים רק את הגשמי. לכן תיקנו את התפילות ואת ברכותיהן, המספרות שוב ושוב בשבחי ה', כדי שהאדם יגיע באמצעותן ליראה.

רפידתו זהב ושבעת הענפים

4 וזהו רפידתו זהב¹⁵ כמו המסדר המטה מסדר ומניח כל דבר ודבר בפ"ע [בפני עצמו] על מקומו. כן המסדר

שבחי אלהים נותן מקום לכל דבר ה' שברא לכבודו למצוא גדולתו, ויש

וזהו [פירוש] "רפידתו זהב": כמו מי שמסדר את המיטה — הוא מסדר ומניח כל דבר ודבר בפני עצמו, במקומו. כך גם מי שמסדר את שבחי ה' נותן מקום לכל דבר שה' ברא לכבודו, כדי למצוא בו את גדולתו. ויש

שיר השירים מתאר מיטה מלכותית שעמודיה כסף ורפידתה זהב; רפידת זהב היא אותה יראה. כשם שמי שמציע מיטה מניח כל פריט מצעים במקומו, כך מי שמסדר את שבחי ה' בתפילה נותן לכל נברא את מקומו, כדי למצוא בו את גדולתו, שכן הכול נברא לכבודו.

שבעה מיני דהבא בדיקנא דהנה דוד הוא רגל רביעי למרכבה בחי' אלהות הנקי' מלכותך מלכות כל עולמים¹⁶ ודיקנא נקי' המשכה מהשכל ויש שבעה מיני שכליים בבחינת דוד הנ"ל שיכול לבא לבחי' זהב שהיא יראה.

שבעה מיני זהב בזקן. דוד הוא הרגל הרביעית של המרכבה, בחינת האלוקות הנקראת "מלכותך מלכות כל עולמים"; הזקן נקרא המשכה מן השכל, ויש שבעה מיני שכל בבחינת דוד הנזכרת לעיל, שבאמצעותם אפשר להגיע לבחינת זהב, שהיא יראה.

הטקסט מדבר על "שבעה מיני זהב בזקן". דוד, הרגל הרביעית של המרכבה האלוקית, מייצג את בחינת האלוקות הנקראת "מלכותך מלכות כל עולמים", והזקן מייצג את מה שנמשך מן השכל. לכן יש בבחינת דוד שבעה מיני שכל — שבע דרכים להבין — ובאמצעותם יכול אדם להגיע ל"זהב", שהוא יראה.

5 וזהו שבעה קנים היוצאים מן המנורה והם ז' ימי הבנין וכל אחד כלול מיו"ד הם שבעים נפש של יעקב ויש שבעים שרשים בנשמות ישראל וכל אחד מישראל אחוז

וזהו [המשמעות של] שבעת הקנים היוצאים מן המנורה. הם שבעת ימי הבנין, וכל אחד מהם מורכב מעשר; אלה הם שבעים הנפשות של יעקב. ויש שבעים שורשים בנשמות ישראל, וכל אחד מישראל קשור

שבעת קני המנורה הם שבעת "ימי הבנין" — שבע המדות שבאמצעותן נבנה העולם בשבעת ימי הבריאה. כל אחת מהן מורכבת מעשר, וביחד הן שבעים, כנגד שבעים הנפשות שבמשפחת יעקב. בהתאם לכך, לנשמות ישראל יש שבעים שורשים, וכל יהודי קשור לאחד מהם.

באחד מהע' [מהעיי'ן] שרשים הכלולים מז' ויכול לבוא לבח'י זהב ע"י אחד מז' בח'י להיות רפידתו זהב ויתלהב בהתגלות לבו רשפי אש¹⁷ שהוא חם ויבש אבל אהבה הנ"ל אינו מושג בלי בח'י מים קר ולח: לאחד משבעים השורשים, הכלולים משבעה, והוא יכול להגיע לבחינת זהב באמצעות אחת משבע הבחינות, כדי להיות "רפידתו זהב"; ולבו יידלק בגלוי ב"רשפי אש", שהם חמים ויבשים. אבל האהבה הנזכרת לעיל אינה מושגת בלי בחינת מים, קרים ולחים.

מכיוון ששבעים השורשים מורכבים משבעה, כל אדם יכול להגיע ל"זהב" — יראה — באמצעות אחד משבעת הנתיבים, וכך להיות "רפידתו זהב". אז לבו יכול לבעור בגלוי ב"רשפי אש", שכמו יסוד האש, הם חמים ויבשים; אולם את האהבה הנזכרת לעיל אי אפשר להשיג בלי בחינת המים, הקרים והלחים.

קטע 4 • 6-7

הירך והפרחים: זהב טהור

6 עד ירכה עד פרח. ¹⁸ ירכה היא רגל התחתון ופרחה הם הפרחי' [הפרחים] עליונים כולה כאחת נק' מנורה בין גדולי צדיקים הנק' פרח על שם שתורת' [שתורתם] ותפלתם פרח לעילא ע"י דחילו ורחימו¹⁹

"עד ירכה עד פרח" — "ירכה" היא הרגל התחתונה, ו"פרחה" הם הפרחים העליונים. הכול יחד נקרא מנורה: בין אם מדובר בצדיקים הגדולים, הנקראים "פרחה", משום שתורתם ותפלתם "פורחות למעלה" מכוח יראה ואהבה,

כעת נבאר את המילים האחרונות בפסוק: "עד ירכה עד פרח". הירך היא הרגל הנמוכה ביותר, והפרחים הם העליונים ביותר, אך יחד הם מנורה אחת. הצדיקים הגדולים הם "פרחה", משום שתורתם ותפלתם "פורחות" למעלה מכוח יראה ואהבה — משחק מילים על המילה הארמית שמשמעותה לעוף.

שהם גדפין לפרחה כמבואר בזה"ק [בזהר הקדוש], ואפילו הירך הוא באמת מנורה רק שיהיו זהב טהור בלי סיג כמ"ש בפסוק אחר מקשה אחת זהב טהור כי הזהב אם יש בו סיג ממין אחר נשתנה שהן הכנפיים שבעזרתן עפים, כפי שמבואר בזהר הקדוש; ואף הירך היא באמת חלק מן המנורה, ובלבד שכולם יהיו זהב טהור, ללא סיגים, כפי שנאמר בפסוק אחר: "מקשה אחת, זהב טהור". שכן הזהב, אם מעורבים בו סיגים מסוג אחר, משתנה

היראה והאהבה הן הכנפיים שעליהן התורה והתפילה עפות, כפי שמבואר בזהר. ואף על פי כן, גם הירך, הנמוכה בדרגתה, היא באמת חלק מן המנורה, בתנאי שכולם יהיו זהב טהור, ללא סיגים, כפי שנאמר בפסוק אחר שהמנורה צריכה להיות "מקשה אחת, זהב טהור"; זהב המעורב בסיגים של מתכת אחרת משנה את צבעו.

מראיתה לירקון, כן ע"י הרע נשתנה וסימן לעבירה הדרוקן²⁰ וצריך להיות סור מרע לגמרי והיינו להאמין בבוקר חדשים לבקרים²¹ שהיום נתחדש העולם מחדש

למראה צהבהב־ירקרק. כך גם הרע משנה את האדם, ו"סימן לעבירה — הדרוקן". על האדם לסור מרע לחלוטין; פירוש הדבר הוא להאמין בבוקר ש"חדשים לבקרים" — שהעולם התחדש היום מחדש,

זהב שאינו טהור מקבל גוון צהבהב־ירקרק, וכך גם הרע משנה את האדם, כפי שאומרת הגמרא: "סימן לעבירה — הדרוקן", נפירות בגוף. לכן על האדם לסור מרע לחלוטין, והדרך לכך היא להאמין בכל בוקר, כפי שנאמר באיכה, שהנבראים "חדשים לבקרים" — שהעולם נברא היום מחדש.

כמאמר המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית שממש נברא מאין ליש והוא ג"כ היום נוצר כמו אדם הראשון בוודאי ירא ויבוש מלמרות עיני כבודו²² ולא ירצה בעולם האין.

כמאמר: "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", שכן העולם נברא ממש מאין ליש. גם הוא עצמו נוצר היום, כמו אדם הראשון; בוודאי יהיה ירא ויתבייש "מלמרות עיני כבודו", ולא יחפוץ בעולם של אין.

ברכת הבוקר משבחת את ה' כ"המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית", משום שהעולם אכן מתהווה בכל יום מאין ליש. אדם שתופס שגם הוא עצמו נוצר היום, כמו אדם הראשון, בוודאי יהיה ירא ויתבייש מלחטוא לפני "עיני כבודו", ולא יחפוץ בעולם שזה עתה נברא מאין.

גם בחוש הראות אנו רואים בכל יום מעשה בראשית בתחלה חשך הלילה ואח"כ יהי אור²³ השמש ליום.

גם בחוש הראייה אנו רואים בכל יום את מעשה בראשית: תחילה חשכת הלילה, ולאחר מכן "יהי" — אור השמש ליום.

גם העיניים רואות את ההתחדשות הזאת מדי יום: תחילה באה חשכת הלילה, ולאחר מכן, כמו במאמר הראשון "יהי אור", בא אור השמש של היום.

7 וזהו בכל יום אברכך²⁴ במה שאני רואה שגולל אור וכו' וחשך מפני אור היום בזה אני מכיר לברכך.

וזהו [פירוש] "בכל יום אברכך": במה שאני רואה ש[ה'] "גולל אור" וכו', ואת החושך לפני אור היום — בכך אני מכיר [אותך], כדי לברכך.

זהו פירוש "בכל יום אברכך": כשרואים בכל יום כיצד ה' "גולל אור לפני חושך, וחושך לפני אור", כפי שאומרים בתפילת ערבית, האדם מכיר בהתחדשות הבריאה בכל יום, ומתוך כך בא לברך אותה.

ואל יאמר האדם שנמנע אצלו לפרד מהרע והתאוות שנשתרש באיסור. ע"ז אנו אומרים בתפלה אמת ממזרים גאלתנו ה' אלהינו מצרים נקי ערות הארץ

ואל יאמר אדם שאינו יכול להיפרד מן הרע ומן התאוות, מפני שכבר השתרש באיסור. על כך אנו אומרים בתפילה: "אמת, ממזרים גאלתנו, הוי אלקינו". מצרים נקראת "ערוות הארץ":

אל לאדם לומר שאינו יכול להיפרד מן הרע ומן התאוות, מפני שכבר השתרש באיסור. כנגד זאת אנו אומרים בתפילת שחרית: "אמת, ממזרים גאלתנו, הוי אלקינו". מצרים נקראת "ערוות הארץ" — זהו הביטוי שבו השתמש יוסף כלפי מצרים כשאשים את אחיו בריגול.

היינו הדיבוק בתאוות במחשבתו והרע מקיפו שאינו יכול לצאת ולהסיח דעתו מהם זהו בחינת מצרים שאינו יכול לברוח משם כי אם ברצון ה'.

כלומר, ההידבקות בתאוות במחשבתו, כשהרע מקיף אותו כך שאינו יכול לצאת ולהסיח את דעתו מהן. זוהי בחינת מצרים, שממנה אי אפשר לברוח אלא ברצון ה'.

"מצרים" שבנפש היא מצב שבו המחשבה דבוקה בתאוות, והרע מקיף אותה כך שאי אפשר לצאת או להסיח את המחשבות מהן. כמו ארץ מצרים, זהו מקום שאי אפשר להימלט ממנו בכוחות עצמו, אלא רק ברצון ה'.

קטע 5 • 81

הגאולה ממזרים של התאוה

8 וזהו נשים משלו בנו²⁵ נשים לשון רבים בין בהיתר בין באיסור אז הקב"ה מוציא ממזרים

וזהו [פירוש] "נשים משלו בנו": "נשים" בלשון רבים, בין בדברים המותרים ובין בדברים האסורים. ואז הקדוש ברוך הוא מוציא אותו ממזרים.

ישעיהו מקונן ש"נשים משלו בנו"; אדמו"ר הזקן מפרש את המילה "נשים" בלשון רבים כריבוי התאוות שעלולות לשלוט באדם, הן המותרות והן האסורות. גם אז, כשהן שולטות בו, הקדוש ברוך הוא מוציא אותו ממזרים.

כי מאין יבוא איש הישראלי לבחי' מצרים שנקראו בנים למקום²⁶ שטבעם לעשות רצון אביהם שבשמים

שהרי כיצד יגיע איש ישראלי למדרגת מצרים, והרי ישראל נקראים בנים למקום, וטבעם לעשות את רצון אביהם שבשמים?

יהודי אינו מגיע ל"מצרים" הזאת מצד טבעו שלו: ישראל נקראים בנים למקום, כפי שנאמר במשנה, וטבעם לעשות את רצון אביהם שבשמים.

אבל הוא מאתו ית' שנתן היצה"ר [היצר הרע] (כמאמר אשר הרעותי²⁷ וגו') כמו שהיה גלות מצרים ע"י גלגל שגלגל הקב"ה עם אבותינו עד שהביאם וכו', וע"כ כתיב

אלא הדבר בא מאתו יתברך, שנתן את היצר הרע (כמאמר "אשר הרעותי" וגו'). כך גם גלות מצרים נוצרה בעקבות שרשרת אירועים שהקדוש ברוך הוא הניע עם אבותינו, עד שהביא אותם וכו'. לכן נאמר:

אדרבה, היצר הרע ניתן על ידי ה' עצמו, כפי שחז"ל מפרשים את המילים "אשר הרעותי" כמתייחסות ליצר הרע. כך היה גם בגלות מצרים, שנוצרה בעקבות שרשרת אירועים שה' הניע עם האבות, עד שהוריד אותם לשם.

ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת²⁸ אפילו כשהאדם נופל למטה ח"ו [חס ושלום] לתאוות בחי שור"ק בעקמימות אעפ"כ [אף על פי כן] כולה זרע אמת ויכול להשתנות ויכול לעשות מזה סגו"ל סגולה מכל העמים

"ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת". גם כאשר אדם נופל למטה, חס ושלום, לתאוות, למדרגת שור"ק, ומתעקם, אף על פי כן הוא כולו זרע אמת, והוא יכול להשתנות ולעשות מזה סגו"ל — "סגולה מכל העמים".

על כך נאמר בירמיהו: "ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת". שורק נכתב כמו שור"ק, שם של סימן ניקוד, והמאמר מעמיד את השור"ק העקום כנגד סגול. גם כאשר אדם נופל לתאוות, חס ושלום, ומתעקם, הוא עדיין כולו זרע אמת ויכול להשתנות, להפוך זאת לסגול, שממנו נרמזת "סגולה מכל העמים" של ה'.

וכן היה במצרים שאמר הקב"ה אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה²⁹ אנכי מי שאנכי ארד וגו'

וכך היה במצרים, כאשר אמר הקדוש ברוך הוא: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה". "אנכי" — מי שהוא "אנכי" — "ארד" וגו'.

כך היה במצרים, כאשר ה' אמר ליעקב: "אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה". ההדגשה "אנכי" נקראת כרומזת לעצמותו של ה': מי שהוא באמת "אנכי" הוא זה שיורד.

ואנכי אעלך שהקב"ה עוזרו גם עלה שבחי' גם יהיה לו ג"כ עלייה (ועמ"ש בד"ה ויעש משה נחש נחשת בענין פ"י גם זו לטובה).³⁰

"ואנכי אעלך" — הקדוש ברוך הוא עוזר לו; "גם עלה" — גם למדרגת "גם" תהיה עלייה. (ועיינו במה שנכתב כמאמר המתחיל "ויעש משה נחש נחשת", בענין פירוש "גם זו לטובה").

"ואנכי אעלך" פירושו שה' עצמו עוזר לאדם לצאת. "גם עלה" פירושו שאפילו מדרגת "גם" — מה שנראה היה רע, כמאמר "גם זו לטובה" — תעלה בעצמה; ההערה שבסוגריים מפנה למאמר המתחיל "ויעש משה נחש נחשת", המבאר עניין זה.

וזהו אמת ממצרים גאלתנו כי כולה זרע אמת כנ"ל ע"כ ממצרים גאלתנו ה' אלהינו שהגאולה שיהי
[שיהיה] הוי' לאלהינו מבית

וזהו "אמת ממצרים גאלתנו", שהרי "כולה זרע אמת", כפי שנתבאר לעיל. לכן נאמר: "ממצרים גאלתנו ה' אלקינו"
— הגאולה היא שהוי' יהיה אלקינו. "מבית

לכן נאמר בתפילה "אמת ממצרים גאלתנו": היהודי הוא "כולה זרע אמת", כפי שנתבאר לעיל. "הוי' אלקינו" מתפרש כתוכן הגאולה
עצמה: שהוי', כפי שהוא למעלה מכל גבול, נעשה אלקינו שלנו.

עבדים המשועבד לתאות פדיתנו ואיך היתה הגאולה כל בכוריהם הרגת כי בעולם נקי פטר כל רחם
הראשון וכן בנפש הוא השכל ראשית חכמה.

עבדים", כשהיינו משועבדים לתאוה, "פדיתנו". וכיצד הייתה הגאולה? "כל בכוריהם הרגת". בעולם נקרא "פטר
כל רחם" הראשון; וכן בנפש, הראשית היא השכל: "ראשית חכמה".

"מבית עבדים פדיתנו" מתייחס לשעבוד לתאוה. הגאולה באה באמצעות "כל בכוריהם הרגת": בעולם הבכור, "פטר כל רחם", הוא
הראשון, ובנפש הראשון הוא השכל, ככתוב "ראשית חכמה".

וזהו כל בכוריהם הם שכליים של מצרים שכל אחד רוצה להעמיד רצונו ע"י שכלו הרגת

וזהו "כל בכוריהם": אלה הם השכלים של מצרים, שכל אחד רוצה לבסס את רצונו באמצעות שכלו. "הרגת":

"כל בכוריהם" הם השכלים של מצרים: הטעונום שבאמצעותם כל אדם מנסה להצדיק את רצונו שלו. המילים "הרגת" מתבארות בהמשך.

שיפול ממדרגתו ורצונו שנק' מיתה ובכורך ישראל שכלו אלהות להתבונן גדולת אי"ס ב"ה בתפ לה
הנק' מטה בזהר הקדוש, שיש בתפלה מטה כסא מנורה ושולחן^{31,32}

שהוא ייפול ממדרגתו ומרצונו, וזה נקרא מיתה. "ובכורך": ישראל, ששכלם הוא אלקות, כדי להתבונן בגדולת אין
סוף ברוך הוא בתפילה, הנקראת מטה בזהר הקדוש, שכן בתפילה יש מיטה, כיסא, מנורה ושולחן

"הרגת" פירושו שהשכל המשרת את האדם את עצמו נופל ממעמדו ומרצונו; נפילה זו נקראת מיתה. "ובכורך" הם ישראל, ששכלם הוא
אלקות ומשמש אותם להתבונן בגדולת אין סוף ברוך הוא בתפילה, שהזוהר מכנה אותה "מיטה"; שכן הזוהר מוצא בתפילה מיטה, כיסא,
מנורה ושולחן.

(בזח"ב [בזהר חלק ב'] מ"ד א' קל"ג א') רפידתו זהב גאלת שלא יהיה דרך מקרה מחמת מניעת שזהו גלות עדיין

(זוהר חלק ב, מד ע"א וקלג ע"א); "רפידתו זהב"; "גאלת": שלא יהיה הדבר במקרה, מחמת מניעה, כי זה עדיין
גלות,

הסוגריים מציינים את המקומות בזהר (חלק ב, מד ע"א וקלג ע"א). "רפידתו זהב" — היראה — שייכת ל"מיטה" זו של התפילה; ו"גאלת",
כהמשך ל"ובכורך גאלת", פירושו גאולה אמיתית: שהאדם יישמר מן הרע לא במקרה, משום שדבר מה מנע ממנו לעשותו, שכן זו עדיין
גלות.

אבל תהיה הגאולה וחירות משעבוד הפרנסה שלא יהיה דבר מונע מתפלה, כי בלא תפלה אי"א להיות סור מרע,

אלא תהיה גאולה וחירות משעבוד הפרנסה, כדי ששום דבר לא ימנע [אותו] מן התפילה; כי בלי תפילה אי אפשר להיות "סור מרע".

הגאולה צריכה להיות חירות אמיתית, ובכלל זה חירות משעבוד הפרנסה, כדי ששום דבר לא ימנע מן האדם להתפלל; כי בלי תפילה אי אפשר להיות "סור מרע".

ולכן תיקנו וידויים בכל יום בתפלה שקודם התפלה כשיתבונן שפלתו שהוא במצרים ויתבונן בגדולת אי"ס ב"ה יתחרט בודאי מן הרע ובתפלה יהיה וידוי דברים ואז יהיה מנורה אחת זהב טהור שיהי' [שיהיה] ירכה ופרחה מנורה אחת.

ולכן תיקנו וידויים בכל יום בתפילה: לפני התפילה, כשיתבונן בשפלותו, בכך שהוא במצרים, ויתבונן בגדולת אין סוף ברוך הוא, הוא בוודאי יתחרט על הרע; ובתפילה יהיה וידוי דברים. ואז תהיה מנורה אחת של זהב טהור, וירכה ופרחיה יהיו מנורה אחת.

לכן תיקנו וידויים בכל יום כחלק מן התפילה: לפני התפילה האדם מתבונן בשפלותו, בכך שהוא ב"מצרים", ובגדולת אין סוף ברוך הוא, ובוודאי יתחרט על הרע; אחר כך יתודה בפיו בתפילה. ואז הוא יהיה מנורה אחת של זהב טהור, ירכה ופרחיה מנורה אחת.

אך העיקר שצריך להיות אחדות גמור זה עם זה שלא יביט ברעת חברו וכו'.

אך העיקר הוא שתהיה אחדות גמורה זה עם זה, ושלא יביט אדם ברעת חברו וכו'.

אך העיקר הוא אחדות גמורה בין יהודי לחברו, כדי שאדם לא יביט ברעת חברו; בפסקה הבאה מתבאר מדוע.

קטע 6 • 91

מנורה אחת, שאהרן מדליק

9 והיינו שידע שיש למעלה מנורה מקשה שהעליון ירד למטה והתחתון עולה למעלה שהרע יורד

לפעמים למטה ונכנס באדם רע ולהיפך עשיית איזה מצוה מאדם רע

כלומר, עליו לדעת שלמעלה יש מנורה מקשה, שבה העליון יורד למטה והתחתון עולה למעלה: הרע יורד לפעמים למטה ונכנס באדם רע, ולהפך, עשיית מצווה כלשהי בידי אדם רע

האחדות הזאת מבוססת על הידיעה שגם למעלה יש "מנורה מקשה", שבה מה שלמעלה יורד למטה ומה שלמטה עולה למעלה, כמו הזהב שתחת הפטיש. כך הרע יורד לפעמים ונכנס באדם רע, אף שלא התחיל אצלו; ולהפך, כפי שמוסבר בהמשך, אדם רע עושה מצווה.

לפעמים עולה למעלה ונוטל אחר, וכל אדם צריך לתלות החסרון בו והטוב שלו שמא הוא מאחר שעלה למעלה ורעת אחרים שמא הוא שלו שירד למטה

לפעמים עולה למעלה, ואדם אחר מקבל אותה. וכל אדם צריך לייחס את החסרון לעצמו: הטוב שיש בו אולי בא מאדם אחר ועלה למעלה; והרע של אחרים אולי הוא שלו, והוא ירד למטה.

מצווה שעושה אדם רע עולה לפעמים למעלה, ואדם אחר מקבל אותה. לכן כל אדם צריך לייחס את החסרון לעצמו: ייתכן שהטוב שיש בו בא למעשה מאדם אחר ועלה אליו, ואילו הרע שהוא רואה אצל אחרים הוא אולי שלו, והוא ירד אליהם.

ואז יהיה באמת אחד הירך עם הפרחים שכל אחד יחזיק עצמו לבחי' ירך ולחבירו בחי' פרח וחבירו להיפך ואז יכול אהרן הכהן להדליק אש בכל הז' נרות

ואז הבסיס יהיה באמת אחד עם הפרחים: כל אחד יראה את עצמו בבחינת בסיס ואת חברו בבחינת פרח, וחברו יראה את הדברים להפך. ואז אהרן הכהן יוכל להדליק אש בכל שבעת הנרות,

אז הבסיס והפרחים יהיו באמת אחד: כל אדם יראה את עצמו כבסיס ואת חברו כפרח, וחברו יעשה כך גם הוא. אז אהרן הכהן יוכל להדליק אש בכל שבעת הנרות — שבעת הנתיבים של הנשמות שתוארו לעיל.

שהוא כהן גדול רב חסד שכל החסדים בו יוכל להמשיך מאהבה רבה לאהבת עולם ואז ממילא יהיה תוכו רצוף אהבה³³ בהתגלות לבו כרשפי אש³⁴ וכו'. וזהו בהעלותך את הנרות³⁵ שאהרן יעלה אותם: משום שהוא כהן גדול, רב חסד, וכל החסדים נמצאים בו; הוא יכול להמשיך מאהבה רבה לאהבת עולם. ואז, ממילא, "תוכו רצוף אהבה" — באהבה המתגלית בגלוי בלבו, כמו "רשפי אש" וכו'. וזהו [פירוש] "בהעלותך את הנרות": שאהרן יעלה אותם.

אהרן יכול לעשות זאת משום שהוא כהן גדול, "רב חסד", וכל החסדים נמצאים בו: הוא יכול להמשיך מן "האהבה רבה" — אהבה שהיא מעבר ליכולת האדם עצמו, וניתנת מלמעלה — אל "אהבת עולם", אהבה שאדם מעורר באמצעות התבוננותו שלו. ואז, ממילא, פנימיות הנשמה תהיה "רצופה אהבה", ואהבתה תתגלה בגלוי כמו "רשפי אש"; וזהו "בהעלותך את הנרות": אהרן מעלה אותם.

בעבודה

שבור את מדותיך הטבעיות והנח את רצונך מפני רצון ה'. הגע ליראה מתוך התבוננות בגדולתו, בשעה שאתה מונה את שבחיו בתפילה. מדי בוקר הפנס שהעולם ואתה עצמך נבראתם מחדש, וסור לגמרי מרע. אל תאמר שאינך יכול לצאת מתאוותיך: ה' יורד עמך ל"מצרים" שלך ומעלה אותך, ולכן התוודה לפניו בכל יום. ובעיקר, ראה את עצמך כדרך ואת חברך כפרח, ייחס לעצמך כל חסרון ואל תביט בעוונותיו של הזולת.

שאלות לשיחה

1. מדוע הקשת המנורה, שבה הזהב העליון נדחק כלפי מטה והזהב התחתון כלפי מעלה, משמשת דוגמה לשבירת המדות?
2. כיצד מבדיל המאמר בין כסף — אהבה — לזהב — יראה, ומדוע דרושה ההתבוננות שבתפילה כדי להגיע ליראה?
3. מה פירוש הדבר שנפילתו של יהודי ל"מצרים" של התאוה באה מה', וכיצד הדבר נותן לו תקווה?
4. מדוע על אדם לחשוש שהטוב שלו עשוי לבוא מאדם אחר ושהרע של אדם אחר עשוי להיות שלו, וכיצד הדבר עושה את הירך והפרחים למנורה אחת?
5. כיצד האמונה מדי בוקר שהעולם נברא מחדש מסייעת לאדם לסור לגמרי מרע?

הערות

פסקה 1

1 את המנורה היה צריך לעשות מקשה אחת של זהב, מבסיסה ועד פריחה. אדמו"ר הזקן קורא כל ביטוי בפסוק כשלב בעבודת ה' של האדם.

Numbers 8:4 במדבר ח':ד'

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה מִקְשָׁה זָהָב עֲדֵי־יָרֵכָה עֲדֵי־פִרְחָהּ מִקְשָׁה הִוא כְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת־מֹשֶׁה כִּן עָשָׂה אֶת־הַמִּנְרָה:

And this was the work of the candlestick, beaten work of gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it was beaten work; according unto the pattern which the L-RD had shown Moses, so he made the candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 זה דבר ה'

המלאך משיב: "זה דבר הוי' אל זרובבל". אדמו"ר הזקן מפרש שהמנורה היא דבר ה', ושהוא מופנה אל האדם שטוב ורע מעורבים בו.

Zechariah 4:6 זכריה ד':ו'

וַיַּעַן וַיֹּאמֶר אֵלַי לֵאמֹר זֶה דְּבַר־ה' אֶל־זֶרְבָבֶל לֵאמֹר לֹא בְחֵיל וְלֹא בִכֹּחַ כִּי אִם־בְּרוּחִי אֶמַר ה' צְבָאוֹת:

Then he answered and spoke unto me, saying: 'This is the word of the L-RD unto Zerubbabel, saying: Not by might, nor by power, but by My spirit, saith the L-RD of hosts

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 בדבר ה' שמים נעשו

"בדבר הוי' שמים נעשו". פסוק זה מראה ש"דבר הוי'" בחזונו של זכריה הוא הדיבור היוצר, המחיה את כל העולמות.

Psalms 33:6 תהילים ל"ג:ו'

בְּדִבְרֵי ה' שָׁמַיִם נַעֲשׂוּ וּבְרוּחַ פִּי כָל־צִבְאוֹם:

By the word of the L-RD were the heavens made; And all the host of them by the breath of His mouth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

4 ויקרא לו אל אלהי ישראל

יעקב מקים מזבח וקורא לו "אל אלקי ישראל". הדבר מובא כדי להראות ש"ישראל" הוא שמה של בחינה באלקות — האור המקיף את כל העולמות.

Genesis 33:20 בראשית ל"ג:כ'

וַיִּצְבֹּֽשֶׁם מִזְבֵּחַ וַיִּקְרָא־לוֹ אֵל אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל:

And he erected there an altar, and called it El-elohe-Israel

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

5 זרע אדם וזרע בהמה

ה' מבטיח לזרוע את בית ישראל ואת בית יהודה "זרע אדם וזרע בהמה". כאן הדבר מתאר את האדם שטוב ורע מעורבים בו.

Jeremiah 31:27 ירמיהו ל"א:כ"ז

הִנֵּה יָמִים בָּאִים נְאֻמ־ה' וְזִרְעֹתַי אֶת־בֵּית יִשְׂרָאֵל וְאֶת־בֵּית יְהוּדָה זִרְע אָדָם וְזִרְע בְּהֵמָה:

Behold, the days come, saith the L-RD, that I will sow the house of Israel and the house of Judah with the seed of man, and with the seed of beast

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 עשת של ככר זהב היתה ומקיש בקורנס וכו' לפשט אבריה

רש"י מסביר שהמנורה התחילה כגוש אחד של זהב שמשקלו כיכר, והוא הוכה ונחתך עד שחלקיה נמשכו ממנו; היא לא הורכבה מחלקים נפרדים. אדמו"ר הזקן הופך אותה לדגם לתיקון ולעיצוב מחדש של מדות האדם עצמו.

Rashi on Numbers 8:5-6 רש"י על במדבר ח':ה'-ו'

קח את הלויים. קחם בדברים — אַשְׁרֵיכֶם שֶׁתִּזְכּוּ לְהִיּוֹת שְׁמֵשִׁים לְמִקְוָם:

קח את הלויים means, win them over with fine words: "Happy are ye that ye are privileged to be servants of the Omnipresent!" (cf. Rashi on Leviticus 8:2.)

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann -- corrected vocalization (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

7 בטל רצונך מפני רצונו

המשנה מלמדת: "בטל רצונך מפני רצונו". היא מתארת את שבירת המדות שהפישט מסמל.

Pirkei Avot 2:4 משנה אבות ב':ד'

הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך. הלל אומר, אל תפרש מן הצבור, ואל תאמין בעצמך עד יום מותך, ואל תדין את חברך עד שתגיע למקומו, ואל תאמר דבר שאי אפשר לשמע, שסופו להשמע. ואל תאמר לכשאפנה אשנה, שמא לא תפנה:

He used to say: do His will as though it were your will, so that He will do your will as though it were His. Set aside your will in the face of His will, so that he may set aside the will of others for the sake of your will. Hillel said: do not separate yourself from the community, Do not trust in yourself until the day of your death, Do not judge your fellow man until you have reached his place. Do not say something that can- ... not be

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

8 המלאך שואל את זכריה אם הוא יודע מה הם חלקי המנורה מזהב. השאלה מקדימה את התשובה שעליה בונה אדמו"ר הזקן.

Zechariah 4:5 זכריה ד':ה'

וַיַּעַן הַמַּלְאָךְ הַדֹּבֵר בִּי וַיֹּאמֶר אֵלַי הֲלוֹא יָדַעְתָּ מִה־הֵמָּה אֵלֶּה וַאֲמַר לֹא אֲדַנִּי:

Then the angel that spoke with me answered and said unto me: 'Knowest thou not what these are?' And I said: 'No, my lord

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

ללא מאמץ.

Job 37:21 איוב ל"ז:כ"א

ועתה לא־ראו אור בְּהִיר הוּא בְּשָׁחֳקִים וְרוּחַ עֲבָרָה וְתַטְהֵרם:

And now men see not the light which is bright in the skies;
But the wind passeth, and cleanseth them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 4

15 רפידתו זהב

שיר השירים מתאר את מיטתו של המלך שלמה: "עמודיו עשה כסף, רפידתו זהב". אדמו"ר הזקן מפרש את רפידת הזהב כיראה, שאליה מגיעים באמצעות שבחי התפילה הנאמרים כסדרם.

Song of Songs 3:10 שיר השירים ג"י

עֲמֻדָיו עָשָׂה כֶּסֶף רְפִידָתוֹ זָהָב מְרֻכָּבוֹ אֲרָגְמָן תּוֹכוֹ רָצוּף אֲהָבָה מִבְּנוֹת יְרוּשָׁלַם:

He made the pillars thereof of silver, The top thereof of gold,
The seat of it of purple, The inside thereof being inlaid with
love, From the daughters of Jerusalem

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

16 מלכותך מלכות כל עולמים

"מלכותך מלכות כל עולמים", מתוך מזמור התהילה של דוד. הפסוק מציין את המדרגה באלוקות שדוד מייצג: מלכות ה' על העולמות.

Psalms 145:13 תהילים קמ"ה:י"ג

מִלְכוּתְךָ מַלְכוּת כָּל־עֲלָמִים וּמִמְשִׁלְתְּךָ בְּכָל־דּוֹר וָדוֹר:

Thy kingdom is a kingdom for all ages, And Thy dominion
endureth throughout all generations

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 5

17 רשפי אש

"כי עזה כמות אהבה... רשפיה רשפי אש". הביטוי מתאר את האהבה היוקדת המתפרצת בגלוי בלב.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח"ו

שִׁימֵנִי כַחֲתָם עַל־לִבֶּךָ כַחֲתָם עַל־רוּעֶךָ כִּי־עֲזָה כְּמוֹת אֲהָבָה קָשָׁה כְּשֶׁאוֹל קִנְאָה רָשְׁפִיָּה רָשְׁפִי אֵשׁ שְׁלֵהֲבִתִּיהָ:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm;
For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave;
The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the
L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 6

18 עד ירכה עד פרח

המנורה הייתה מקשה זהב "עד ירכה עד פרח". אדמו"ר הזקן מפרש שהיך והפרחים הם הנשמות הנמוכות ביותר והגבוהות ביותר, וכולן מנורה אחת.

Numbers 8:4 במדבר ח"ד

וְזֶה מַעֲשֵׂה הַמִּנְרָה מִקְשֵׁה זָהָב עַד־יִרְכָּה עַד־פְּרָחָהּ מִקְשֵׁה הוּא כַּמֶּרְאֶה אֲשֶׁר הָרָאָה ה' אֶת־מֹשֶׁה בֶּן־עֲשָׂה אֶת־הַמִּנְרָה:

9 המדרש אומר שהמנורה מזהב שהראה לזכריה, והמנורה שעשה משה, הן כנסת ישראל. זהו הבסיס לכך שכאן מכנים את המנורה כנסת ישראל.

Yalkut Shimoni on Nach 567:1 ילקוט שמעוני על נ"ך תקס"ז:א

פסוקה 2

10 נכספה

"נפשי נכספה, וגם כלתה, לחצרות הוי". אדמו"ר הזקן קושר את המילה "כסף" למילה זו המציינת כמיהה, כך שהכסף מסמל אהבה.

Psalms 84:3 תהילים פ"ד:ג

נִכְסְפָה וְגַם־כָּלְתָה נַפְשִׁי לְחִצְרוֹת ה' לִבִּי וּבִשְׁרִי יִרְנְנוּ אֶל־אֱלֹהֵי:

My soul yearneth, yea, even pineth for the courts of the
L-RD; my heart and my flesh sing for joy unto the living G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

11 לאור באור החיים

אליהוא מדבר על כך שה' משיב נפש מן השחת "להאיר באור החיים". כאן הפסוק מתאר את כמיהת הנשמה להידבק במקורה האלוהי.

Job 33:30 איוב ל"ג:ל

לְהָשִׁיב נַפְשׁוֹ מִמְּיִשְׁחַת לְאוֹר בְּאוֹר הַחַיִּים:

To bring back his soul from the pit, That he may be enlight-
ened with the light of the living

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 3

12 מצפון זהב יאתה

"מצפון זהב יאתה; על אלקים נורא הוד". הפסוק קושר זהב ליראה, ולכן כאן הזהב מסמל יראה.

Job 37:22 איוב ל"ז:כ"ב

מִצָּפוֹן זָהָב יֵאָתֶה עַל־אֱלֹהִים נוֹרָא הוֹד:

Out of the north cometh golden splendour, About G-d is ter-
rible majesty

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

13 וכולא קמיה כלא חשיב

בהסבירו את מצוות היראה, אומר הזוהר שהקב"ה הוא שורש כל העולמות, ושכל מה שלפניו נחשב כאין. ההתבוננות בכך היא המביאה את האדם ליראה.

Zohar, Introduction 20:188-22:199 ספר הזוהר, הקדמה כ"קפ"ח-כ"ב:קצ"ט

The genuine type is that which makes a man fear his Master because He is the mighty ruler, the rock and foundation of all worlds, before whom all existing things are as nought, as it has been said: "and all the inhabitants of the earth are as nought" (Dan. 4, 32), and place his goal in that spot which is called yir'ah (fear)

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

14 בהיר בשחקים

אליהוא מדבר על אור ש"בהיר בשחקים". אדמו"ר הזקן משתמש בביטוי לתיאור המוחות הבהירים של תקופת בית ראשון, שראו את נפלאות ה'

.And G-d said: 'Let there be light.' And there was light
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 7

24 בכל יום אברכך

"בכל יום אברכך", מתוך מזמור התהילה של דוד. אדמו"ר הזקן מפרש את
"בכל יום" כהתחדשות הבריאה מדי יום, שהיא עצמה הסיבה לברך.
Psalms 145:2 תהילים קמ"ה:ב
בְּכָל־יוֹם אֲבָרְכְּךָ וְאֶהְלֶלְךָ שְׁמֶךָ לְעוֹלָם וָעֶד:
Every day will I bless Thee; And I will praise Thy name for
ever and ever
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 8

25 נשים משלו בנו

ישעיהו מקונן על כך ש"נשים מושלות" בעם. אדמו"ר הזקן קורא את לשון
הרבים "נשים" כריבוי התאוות, המותרות והאסורות, שעלולות למשול
באדם.
Isaiah 3:12 ישעיהו ג:י"ב
עַמִּי נִגְשׁוּ מְעוֹלָל וְנָשִׁים מְשָׁלוּ בוֹ עַמִּי מְאַשְׁרִיךְ מִתְעַסִּים וְדָרָךְ אֶרְחִיךָ
בְּלִעוֹ:
As for My people, a babe is their master, And women rule
over them. O My people, they that lead thee cause thee to
err, And destroy the way of thy paths
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 שנקראו בנים למקום

המשנה מלמדת שישאל חביבים, שכן הם נקראים בנים למקום. כאן הדבר
מראה שטבעו של יהודי הוא לעשות את רצון אביו, ולכן נפילתו ל"מצרים"
אינה נובעת ממנו עצמו.
Pirkei Avot 3:14 משנה אבות ג:י"ד
הוא הָיָה אוֹמֵר, חָבִיב אֲדָם שֶׁנִּבְרָא בְצֶלֶם. חֶבֶה יִתְּרָה נֹדַעַת לוֹ שֶׁנִּבְרָא
בְצֶלֶם, שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית ט) כִּי בְצֶלֶם אֱלֹקִים עָשָׂה אֶת הָאָדָם. חָבִיבִין
יִשְׂרָאֵל שֶׁנֶּאֱמָרוּ בָּנִים לַמָּקוֹם. חֶבֶה יִתְּרָה נֹדַעַת לָהֶם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בָּנִים
לַמָּקוֹם, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יד) בָּנִים אַתֶּם לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם. חָבִיבִין יִשְׂרָאֵל
שֶׁנֶּאֱמָרוּ בָּנִים לַמָּדָה. חֶבֶה יִתְּרָה נֹדַעַת לָהֶם שֶׁנֶּאֱמָרוּ בָּנִים לַמָּדָה
שֶׁבֹנוּ נִבְרָא הָעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (משלי ד) כִּי לָקַח טוֹב נִתְּתִי לָכֶם, תוֹרָתִי אֶל
תַּעֲזֹבוּ:
He used to say: Beloved is man for he was created in the im-
age [of G-d]. Especially beloved is he for it was made known
to him that he had been created in the image [of G-d], as it is
said: "for in the image of G-d He made man" (Genesis 9:6).
Beloved are Israel in that they were called children to the
All-Present. Especially beloved are they for it was made
known to them that they are called children of the All-
... Present, as it is said: "you are children
Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-
BY)

27 אשר הרעותי

ה' מבטיח לקבץ את "אשר הרעותי"; חז"ל דורשים מילים אלה על היצר
הרע, שה' ברא. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שהיצר הרע של יהודי

And this was the work of the candlestick, beaten work of
gold; unto the base thereof, and unto the flowers thereof, it
was beaten work; according unto the pattern which the
L-RD had shown Moses, so he made the candlestick
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

19 פרח לעילא ע"י דחילו ורחימו

תיקוני זוהר מלמד שתורה ללא יראה ואהבה אינה עולה למעלה. זהו
הרקע לכך שהצדיקים מכונים "פרחים", שתורתם ותפילתם עולות למעלה.
Tikkunei Zohar 25b:12-14 תיקוני זוהר כ"ה ב:י"ב-י"ד
ואוריתא בלא דחילו ורחימו לא פרחת לעילא. (נ"א ובהאי גשר) וכתר
ביה תליין בני חיי ומזוני. דאיהו מזלא דכלהו. ואיהו לא תליא במזלא.
ובגין דא אוקמוהו בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזלא
תליא מלתא. דחסד איהו זכותא. ה' זעירא דמות אדם בה אשתלים
יקו"ק והיא (ה') מלכותא קדישא. *איהי מצוה. עשיית פקודין. דאיהי
שריא ברמ"ח אברים
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

20 וסימן לעבירה הדרוקן

בגמרא נאמר: "סימן לעבירה הדרוקן". אדמו"ר הזקן מציב זאת לצד זוהב
שמשנה את צבעו כשהוא מתערבב בסיגים: הרע משנה את האדם.
Shabbat 33a:10-11 שבת ל"ג א:י"א
אָמַר רַב אֱשֶׁר־אֵין כָּל הַמַּמְרָק עֲצָמוֹ לְעִבְרָה — חֲבוּרוֹת וּפְצָעִין יוֹצְאִין
בוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: "חֲבוּרוֹת פִּצַּע תִּמְרוֹק בְּרָעִי". וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁנֶּדוּן בְּהִדְרוֹקֵן:
שֶׁנֶּאֱמַר "וּמִכּוֹת חֲדָרֵי כְּטוֹן". אָמַר רַב נַחֲמָן בַּר יִצְחָק: סִימָן לְעִבְרָה
הַדְרוֹקֵן. תָּנוּ רַבָּנָן: שְׁלֹשָׁה מִיַּי הַדְרוֹקֵן הֵן: שֶׁל עִבְרָה עֲבָה, וְשֶׁל רָעַב
תַּפּוּחַ, וְשֶׁל כְּשָׁפִים דָּק.
William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

21 חדשים לבקרים

"חדשים לבקרים, רבה אמונתך". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כאמונה
המתחדשת בכל בוקר, שהעולם נברא מחדש.
Lamentations 3:23 איכה ג:כ"ג
חֲדָשִׁים לַבִּקְרִים רַבָּה אֱמוּנָתְךָ:
They are new every morning; Great is Thy faithfulness
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 מלמרות עיני כבודו

ישעיהו מוכיח את ירושלים ואת יהודה על כך שפעלו "למרות עיני כבודו".
מי שידוע שנברא היום יתבייש לעשות זאת.
Isaiah 3:8 ישעיהו ג:ח
כִּי כִשְׁלָה יְרוּשָׁלַם וַיהוּדָה נָפַל כִּי־לְשׁוֹנָם וּמַעַלְלֵיהֶם אֱלֹהֵי לְמִרּוֹת עֵינֵי
כְבוֹדוֹ:
For Jerusalem is ruined, And Judah is fallen; Because their
tongue and their doings are against the L-RD, To provoke
the eyes of His glory
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

23 יהי אור

"ויאמר ה' יהי אור". חזרת אור השמש מדי יום לאחר הלילה מוצגת
כהתחדשות מעשה בראשית.
Genesis 1:3 בראשית א:ג
וַיֹּאמֶר אֱלֹקִים יְהִי אוֹר וַיְהִי־אוֹר:

ניתן לו מלמעלה.

Micah 4:6 מיכה ד':ו'

ביום ההוא נאסיה אספה הצלעה והנדחה אקבצה ואשר הרעת:

In that day, saith the L-RD, will I assemble her that halteth, And I will gather her that is driven away, And her that I have ;afflicted

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 ואנכי נטעתיך שורק כולה זרע אמת

ה' אומר שנטע את ישראל גפן שורק, כולה זרע אמת. אדמו"ר הזקן דורש את המילה "שורק" על תנועת שורוק, ואת "כולה זרע אמת" כהבטחה שיהודי נשאר נאמן לאמת גם כשהוא נופל.

Jeremiah 2:21 ירמיהו ב':כ"א

ואנכי נטעתיך שורק כלה זרע אמת ואיה נהפכת לי סורי הגפן נכריה: Yet I had planted thee a noble vine, Wholly a right seed; How then art thou turned into the degenerate plant Of a strange ?vine unto Me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם עלה

ה' מבטיח ליעקב שירד עמו למצרים וגם יעלה אותו משם. אדמו"ר הזקן מחיל זאת על כל יהודי ב"מצרים" שלו: ה' יורד עמו ומעלה גם את הירידה.

Genesis 46:4 בראשית מ"ו:ד'

אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלה גם-עלה ויוסף ישית ידו עלי-עיניך:

I will go down with thee into Egypt; and I will also surely bring thee up again; and Joseph shall put his hand upon 'thine eyes

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 גם זו לטובה

נחום איש גשן זה היה אומר על כל מה שאירע לו: "גם זו לטובה". ההערה שבסוגריים מפנה למאמר המסביר את האמירה הזאת, המתאימה לפירוש "גם מעלה": גם הירידה עצמה מתרוממת.

Taanit 21a תענית כ"א א

31 שיש בתפלה מטה כסא מנורה ושולחן

הזוהר מסביר את ארבעת כלי הבית – מיטה, שולחן, כיסא ומנורה – כקישוטיה של כנסת ישראל, ואומר שהמיטה נזכרת ראשונה מפני שהיא החביבה ביותר. זהו המקור הראשון מבין שני המקורות שאדמו"ר הזקן מצטט כאן.

Zohar, Beshalach 1:1-9 ספר הזוהר, בשלח א':א-ט'

32 שיש בתפלה מטה כסא מנורה ושולחן

הזוהר משייך את אותם ארבעה כלי בית לסדר התפילות היומי, ואת תפילת ערבית למיטה. אדמו"ר הזקן מצטט אותו כדי לכנות את התפילה מיטה, כיסא, מנורה ושולחן.

Zohar, Terumah 10:116-11:124 ספר הזוהר, תרומה י':קט"ז-י"א:קכ"ד

פסקה 9

33 תוכו רצוף אהבה

אותו פסוק המדבר על "ציפוי הזהב" מסתיים במילים "תוכו רצוף אהבה". אדמו"ר הזקן משתמש בו כדי לתאר את האהבה הממלאה את הנשמה לאחר

שאהרן מדליק אותה.

Song of Songs 3:10 שיר השירים ג':י'

עמודיו עשה כסף רפידתו זהב מרכבו ארגמן תוכו רצוף אהבה מקנות ירושלם:

He made the pillars thereof of silver, The top thereof of gold, The seat of it of purple, The inside thereof being inlaid with .love, From the daughters of Jerusalem

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

34 כרשפי אש

"רשפיה רשפי אש" נאמר על אהבה. הוא מתאר את האהבה הנוצרת שנעשית גלויה בלב.

Song of Songs 8:6 שיר השירים ח':ו'

שימני כחותם עלי-לך כחותם עלי-רועה כיעצה כמות אהבה קשה כשאל קנאה רשפיה רשפי אש שלהבתיה:

Set me as a seal upon thy heart, As a seal upon thine arm; For love is strong as death, Jealousy is cruel as the grave; The flashes thereof are flashes of fire, A very flame of the .L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35 בהעלותך את הנרות

ה' אומר לאהרן: "בהעלותך את הנרות". המאמר מסתיים בפירוש שלפיו אהרן מעלה את כל נשמות ישראל, שהן נרות המנורה.

Numbers 8:2 במדבר ח':ב'

דבר אל-אהרן ואמרת אליו כהעלתך את-הנרות אל-מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות:

Speak unto Aaron, and say unto him: When thou lightest' the lamps, the seven lamps shall give light in front of the '.candlestick

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך מקורות מצוטטים, דרך (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman -- corrected vocalization (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309) [/likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/)

מיום חניגה ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likkutei-torah/behaaloscha/4/](https://likuteitorah.com/he/likkutei-torah/behaaloscha/4/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק